

TEKNOLOGI-RÅDET

THE DANISH BOARD OF TECHNOLOGY

Antonigade 4
DK - 1106 København K

Jnr: 03.214-012

Tel. +45 33 32 05 03
Fax +45 33 91 05 09

www.tekno.dk
tekno@tekno.dk

Giro (1199) 8 51 07 68

Invitation til konsensuskonference i fællessalen på Christiansborg:

Hvordan skal vi bruge den nye viden om menneskets hjerne?

Borgere vurderer hvad hjerneforskningen kan betyde for mennesker og samfund

Vores viden om hjernen vokser hastigt i disse år. Vi får flere muligheder for at diagnosticere og behandle sygdomme og hjerneskader. Vi får ny viden om hjernens betydning for menneskelig udvikling og læring, og nye muligheder for at forbedre normale egenskaber. Vi oplever allerede, at hjerneforskningens resultater udfordrer vores opfattelse af, hvad der er normalt og hvad der er unormalt, hvem der er rask og hvem der er syg – og helt grundlæggende, hvad det vil sige at være menneske.

Hvad vi skal bruge den nye viden om menneskets hjerne til, er alt for vigtigt et spørgsmål til at blive overladt til videnskaben alene. Almindelige samfundsborgere skal være med til at sætte dagsordenen i debatten om, hvordan videnskabens resultater kan tjene fælles interesser i samfundet.

Derfor afholder Teknologirådet konsensuskonference om borgeres vurdering af hjerneforskningens anvendelsesmuligheder:

**Fredag d. 4 november kl. 13 - 17:30, Lørdag d. 5 november kl. 9 – 16 og
Mandag d. 7 november 8:30 – 13:30**

Konferencen afholdes i fællessalen på Christiansborg. På konsensuskonferencen spiller et borgerpanel bestående af 13 lægfolk hovedrollen. Panelet har formuleret en række spørgsmål om hjerneforskning, og svarene leveres på konferencen af førende indkaldte eksperter. Borgerpanelet udarbejder henover weekenden et slutdokument med sine vurderinger og anbefalinger til emnet. Panelet fremlægger sit slutdokument på konferencens sidste dag, mandag den 7. november, for Folketingets medlemmer, pressen og andre interesserede.

Blandt de problemstillinger de 13 borgere i panelet vil drøfte med eksperter på konferencen vil være:

- Hvad betyder den nye viden for vores opfattelse af normalitet og anerkendelsen af forskellighed?
- Hvordan kan vi sikre, at et alsidigt udbud af muligheder for diagnosticering, behandling og information (viden om hjernen) bliver tilgængelig for alle?
- Hvordan kan der skabes et samspil mellem forskning, industri og samfund, hvor vi får det bedste ud af hjerneforskningen for både syge og raske?

Teknologirådet
har til opgave at

informere
teknologisekretæren

vurdere teknologiens
muligheder og
konsekvenser

rådgive Folketinget
og regeringen

Europæisk debat nødvendig

Hjerneforskningen og anvendelsen af den nye viden stopper ikke ved Danmarks grænser – debatten skal føres i hele Europa for at matche at forskning og udvikling, industri og markedsføring er international. Derfor indgår det danske borgerpanel i et fælles europæisk initiativ: **Meeting of Minds – europæiske borgere i dialog om hjerneforskning**, hvor borgere fra 9 lande sammen sætter dagsorden for fremtiden. Det er et innovativt projekt med ambition om at inddrage borgere i vurdering af vigtige politiske, teknologiske og videnskabelige spørgsmål og om at udvikle en fælles europæisk offentlighed. Dermed spiller initiativet en central rolle i udvikling af demokratiet i EU. Konklusionerne fra konsensuskonferencen er det danske borgerpanels bidrag, når de i alt 123 borgere mødes i Bruxelles januar 2006 for at blive enige om, hvordan vi skal anvende den nye viden om menneskets hjerne. Efter det europæiske borgermøde vender det danske borgerpanel tilbage og præsenterer de europæiske resultater for de danske politikere og aktører på området.

Vil du vide mere om borgerpanelet og Meeting of Minds kan du besøge hjemmesiden www.tekno.dk/hjerneforskning.

Ønsker du at tilmelde dig konferencen finder du på samme hjemmeside et link til elektronisk tilmelding. Du kan også tilmelde dig til projektsekretær Vivian Palm via e-mailadressen vp@tekno.dk.

Adgang til konferencen koster kr. 300,- hvilket inkluderer konferencemateriale, forplejning samt den afsluttende rapport, der udgives efter konferencen. Da der er begrænset antal pladser er tilmelding nødvendig og bindende. **Tilmelding senest onsdag d. 26.10 2005.**

Tilmeldte deltagere vil modtage bekræftelse for tilmelding samt program og konferencemateriale forud for konferencen.

Venlig hilsen

Ida-Elisabeth Andersen
Projektleder
ia@tekno.dk 3345 5357

Ida Leisner
Informationsprojektleder
il@tekno.dk 3345 5355

Jonas Egmosse Mortensen
Projektmedarbejder
jem@tekno.dk 3332 0503

Tilmelding til Teknologirådets konference om hjerneforskning

Den 4. 5. og 7. november 2005 i fællessalen på Christiansborg.

Benyt denne blanket eller tilmeld dig på www.tekno.dk/hjerneforskning,
hvor du også kan læse mere om konferencen.
Tilmelding senest mandag d. 31/10 2005.

Tilmelding til konferencen er bindende og koster kr. 300,- hvilket inkluderer
konferencemateriale, forplejning, samt den efterfølgende rapport.
Betalingen opkræves på faktura, der udsendes sammen med en
bekræftelse og konferencemateriale.
(Tilmelding er gratis for pressen)

Personoplysninger:

Navn og evt. organisation: _____

_____

Tlf. nr: _____

e-mail: _____

Bekræftelse / faktura sendes til:

Evt.
virksomhed: _____

Gade og
nummer: _____

Postnummer og by: _____

For offentlige institutioner:

EAN-nr: _____

Hvordan skal vi bruge den nye viden om menneskets hjerne?

Program for Teknologirådets konsensuskonference om hjerneforskning

den 4. 5. & 7. November 2005 i Fællessalen på Christiansborg.

Antonigade 4
DK - 1106 København

Tel. +45 33 32 05 03
Fax +45 33 91 05 09

www.tekno.dk
tekno@tekno.dk

Giro (199) 8 51 07 68

1. session: Fredag d. 4/11 kl. 13-17:30:

Hvordan skabes den ny viden om hjernen, og hvilken betydning har den i samspillet mellem forskning, industri og samfund?

12:00-13:00 *Registrering og sikkerhedstjek. Kom i god tid.
Medbring bekræftelsesbrev.*

13:00-13:15 *Velkomst
Steen Gade, medlem af folketinget for SF.
Mette Seier Helms, ordstyrer.*

Den aktuelle forskning i hjernen: Hvordan bidrager forskningen til forståelsen af den raske, syge og normale hjernes funktion og dermed til forståelsen af mennesket?

• 13:15-13:30 *Hvilke perspektiver giver den ny hjerneforskning og dens metoder for forståelsen af hvordan hjernen fungerer, og hvad kan den ny viden om hjerneprocesser fortælle om mennesket?
Jesper Mogensen, Unit for Cognitive Neuroscience (USN), Københavns universitet.*

13:30-13:45 *Hvilke forståelser har vi af sygdomstilstande i hjernen, hvordan kan de påvises, og hvad kan det bruges til? Med udgangspunkt i Alzheimers syge.
Birgitte Bo Andersen, Overlæge,
Hukommelsesklinikken, Neurologisk klinik,
Rigshospitalet.*

13:45-14:00 *Hvilke potentialer ligger der i forståelsen af hjernens funktion for at skabe bedre vilkår for læring og udvikling?
Christian Gerlach, Forskningsleder, ph.d.,
cand.psych., Learning Lab Denmark, DPU.*

14:00-14:30 *Pause*

Teknologirådet
har til opgave at:

fremme
teknologidebatten

vurdere teknologiens
muligheder og
konsekvenser

rådgive Folketinget
og regeringen

Meeting
of Minds
Europe

Europæiske borgere i dialog om hjerneforskning

Teknologirådets projekt udgør en del af det fælles europæiske projekt Meeting of Minds, der er et initiativ af partnerkonsortiet bestående af the King Baudouin Foundation (projektkoordinator og medfinansier), the University of Westminster, the Flemish Institute for Science and Technology Assessment, Teknologirådet, Cité des Sciences et de l'Industrie, Stiftung Deutsches Hygiene-Museum, Fondazione IDIS - Città della Scienza, the Rathenau Institute, the Science Museum, the University of Debrecen, the Eugenides Foundation and the University of Liège. Støttes af EU Kommissionen.

Samspil mellem grundforskning og industriel anvendt forskning: Hvilken indflydelse har økonomiske interesser på udviklingen inden for hjerneforskningen?

14:30-14:45

Hvilken rolle spiller den farmaceutiske industri for udviklingen inden for hjerneforskning?

Raben Rosenberg, Adm. overlæge, professor, dr.med., Psykiatrisk Hospital i Århus.

14:45-15:00

Hvorledes ser den farmaceutiske industri udviklingsmulighederne inden for hjerneforskning?

Claus Bræstrup, Adm. direktør H.Lundbeck A/S

Hjerneforskningen i relation til samfundet: Hvordan spiller de nye muligheder (viden og teknologi) sammen med samfundets og dets normer?

15:00-15:15

Hvilken betydning har den ny viden om hjernen for samfundets forståelse af menneske og normalitet?

Andreas Roepstorff, Lektor, Ph.d, CFIN og afdeling for antropologi, Århus Universitet.

15:15-15:30

Hvilken betydning har den ny viden om hjernen for samfundets forståelse af menneske og normalitet?

Lone Frank, ph.d. cand. Scient, Videnskabsjournalist, Weekendavisen.

15.30-16:00

Pause

16:00-17:25

Spørgsmål og svar: Borgerpanel og ekspertpanel i dialog.

17:25-17:30

Afslutning på dagen

Mette Seier Helms, ordstyrer.

2. session: Lørdag d. 5./11 kl. 9-16:

Behandling af hjernen: Hvilke problemstillinger rejser sig med de nye muligheder?

8:00-9:00

*Registrering og sikkerhedstjek. Kom i god tid.
Medbring bekræftelsesbrev.*

Muligheder og udfordringer ved behandling af hjernen: Hvilke problemstillinger giver de nye videnområder og teknologier anledning til?

9:00-9:15

*Hvordan kan en øget forståelse af den raske hjerne bruges til bedre forebyggelse af sygdomme?
Gitte Moos Knudsen, Overlæge og professor i neurologi, Neurologisk Klinik, Rigshospitalet og Københavns Universitet.*

9:15-9:30

*Hvilke problemstillinger rejser personlighedsforskningen for håndtering af såvel sygdomme som sociale problemer?
Albert Gjedde, Professor, Ledende overlæge, Dr.med., PET-centret, Århus Universitetshospital.*

Nye muligheder og udfordringer for behandlingssystemet: Hvordan udfordres behandlingssystemet af ny viden og teknologi inden for hjerneforskningen?

9:30-9:45

*Hvordan udfordrer de nye behandlingsmuligheder sundhedssystemet? Hvilke problemstillinger rejser sig for den enkelte behandler?
Helge Kjersem, Sygehusdirektør, Amtssygehuset i Herlev*

9:45-10:00

*Hvilke alternativer findes der til medicinsk behandling af depression og hvilke perspektiver ligger der i benyttelse af disse?
Kirsten Bonfils, Klinisk psykolog, Psykologisk Klinik Helsingør*

Nye muligheder og udfordringer set fra borgerens synspunkt: Hvilke nye muligheder og problemstillinger stilles borgeren overfor i kraft af den nye viden om hjernen?

- 10:00-10:15 *Hvilke problemstillinger møder man som barn og pårørende i forbindelse med diagnosen ADHD?*
Tine Palmskov, Formand for ADHD-foreningen i Frederiksborg amt.
- 10:15-10:30 *Hvad betyder den ny viden om hjernen for hvordan vi forstår os selv som borgere og patienter: Sætter den nyere hjerneforskning menneskesynet under pres?*
Peter La Cour, Adjunkt, Afdeling for Sundhedspsykologi Institut for Folkesundhedsvidenskab
- 10:30-11:00 *Pause*
- 11:00-12:00 *Spørgsmål og svar: Borgerpanel og ekspertpanel i dialog.*
- 12:00-13:00 *Frokost for konferencedeltagere*
- Programmet fortsættes om eftermiddagen*

3. session: Lørdag d. 5/11 til kl. 9-16:

Hvor ligger de fremtidige udfordringer for information om og regulering af hjerneforskningen og dens anvendelse?

Information som redskab til en hensigtsmæssig brug af den ny viden om hjernen: Hvordan kan information bruges som handlemulighed til at få den bedste udnyttelse af hjerneforskningens potentialer?

13:00-13:15 *Hvordan informeres om den ny viden om hjernen, og hvilke problemstillinger rejser der sig i praksis hermed?*

Hysse Birgitte Forchhammer, Ph.d., ledende neuropsykolog, Amtssygehuset i Glostrup

13:15-13:30 *Hvilke behov for information findes blandt samfundets aktører og hvordan kan disse behov imødekommes?*

Maja Horst, Ph.d, adjunkt, Institut for Ledelse, Politik og Filosofi, Handelshøjskolen i København

Udfordringer for regulering og lovgivning: På hvilke punkter udfordres nutidig og fremtidig lovgivning og regulering af den ny hjerneforskning?

13:30-13:45 *Hvilke muligheder giver lovgivningen for at fravælge og vælge behandling af hjernen, og på hvilke punkter kunne der være brug for revurdering?*

Helle Bødker Madsen, lektor, cand. jur., Juridisk Institut, Aarhus Universitet.

13:45-14:00 *Regulering og etik: Vi vil gerne have meget mere af alt det gode - Men kan man virkelig få det, og hvem bestemmer i givet fald, hvad der er godt?*

Klaus Lindgaard Høyer, adjunkt, Ph.d. sundhedstjenesteforskning, institut for folkesundhedsvidenskab.

14:00-14:30 *Pause*

14:30-15:55 *Spørgsmål og svar: Borgerpanel og ekspertpanel i dialog.*

15:55-16:00 *Afslutning på dagen*
Mette Seier Helms, ordstyrer.

Mandag d. 7/11 kl. 9:30-13:00:

Offentliggørelse borgerpanelets slutdokument

Bemærk: Af sikkerhedsmæssige årsager er der registrering på Christiansborg en time før konferencestart.

8:30-9:30	<i>Registrering og sikkerhedstjek. Kom i god tid. Medbring bekræftelsesbrev.</i>
8:30-9:30	<i>Borgerpanelets slutdokument ligger fremme til læsning.</i>
9:30-9:35	<i>Indledning Mette Seier Helms, ordstyrer.</i>
9:35-10:35	<i>Slutdokumentet læses op. Eksperterne retter faktuelle fejl. Dialog mellem borgerpanelet og ekspertpanelet.</i>
10:35-11:00	<i>Kaffepause</i>
11:00-12:00	<i>Dialog mellem borgerpanelet, ekspertpanelet og tilhørerne.</i>
12:00-12:55	<i>Medlemmer af folketinget samt europaparlamentet kommenterer borgerpanelets slutdokument. Pressen kan stille spørgsmål til borgerpanelet, eksperterne og politikerne.</i>
12:55-13:00	<i>Afslutning Mette Seier Helms, ordstyrer.</i>
13:00-13:30	<i>Reception for borgerpanelet, ekspertpanelet, medlemmer af folketinget og europaparlamentet samt pressen.</i>

**Meeting
of Minds
Europe**

Europæiske borgere i dialog om hjerneforskning

Teknologirådets projekt udgør en del af det fælles europæiske projekt Meeting of Minds, der er et initiativ af partnerkonsortiet bestående af the King Baudouin Foundation (projektkoordinator og medfinansier), the University of Westminster, the Flemish Institute for Science and Technology Assessment, Teknologirådet, Cité des Sciences et de l'Industrie, Stiftung Deutsches Hygiene-Museum, Fondazione IDIS - Città della Scienza, the Rathenau Institute, the Science Museum, the University of Debrecen, the Eugenides Foundation and the University of Liège. Støttet af EU Kommissionen.